

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА СИСТЕМУ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ

Цвіренко С.М., Похилько В.І., Соловійова Г.О., Чернявська Ю.І.

Українська медична стоматологічна академія

Розглянуто систему контролю знань у вищій медичній школі. Висвітлено сучасні підходи до структури системи контролю якості освіти. Проаналізовано роль усного опитування, тестового контролю й іспиту в об'єктивній оцінці якості підготовки фахівців.

Ключові слова: система контролю, якість освіти, тестовий контроль, іспит.

The system of knowledge control in higher medical school had been considered in the article. Modern approaches to the structure of the quality control system of education are expounded. The role of verbal questioning, test control and examination in the objective evaluation of the quality of training of specialists is analyzed.

Keywords: control system, quality of education, test control, exam.

Сучасна педагогіка розглядає освіту як процес навчання, виховання і розвитку особистості. Зміни, що відбуваються у вітчизняній медичній освіті останніми роками, стосуються всієї системи, включаючи контроль знань на різних етапах навчального процесу: початковий, проміжний і підсумковий. Щоб досягти високого рівня знань випускників, необхідно забезпечити відповідну якість процесу навчання й об'єктивність контролю, що гарантує надійність оцінювання результатів освітньої діяльності. Для цього потрібна цілісна система оцінки якості освіти. Саме якість освіти як головний механізм суспільного інтелекту є однією з основних складових якості сучасної людини.

Питання оцінки якості професійної медичної освіти і контролю якості навчання набувають усе більшого значення в сучасній теорії і практиці освіти. Усвідомлюється необхідність удосконалення методів і засобів оцінки освітніх програм і результатів оволодіння ними здобувачів освіти з урахуванням відповідності здобутих компетенцій потребам і особистості, і ринку праці та суспільства в цілому.

Формування надійної системи контролю якості освіти (теоретичної підготовки і спроможності до самостійної професійної діяльності випускників) стало одним з основних завдань модернізації системи професійної освіти. Серед важливих механізмів розвитку вищої школи – система контролю якості освітнього процесу і, зокрема, діяльність викладача щодо оцінювання рівня знань студентів в умовах застосування інформаційних технологій.

Відомо, що контроль – одна з важливих складових освітнього процесу, в якому він виконує три функції [1]:

- 1) управління процесом засвоєння змісту і корекція навчання;
- 2) формування пізнавальної мотивації й забезпечення педагогічної стимуляції здобувачів освіти до активізації навчальної діяльності;
- 3) забезпечення гарантії якості навчання й розвитку особистості.

Відомо, що якісний контроль і взагалі його наявність є мотиваційним до навчання фактором і впливає на поведінку студентів. Як показала практика, спроби виключити контроль частково або повністю з навчального процесу призводять до зниження якості навчання. У наш час упроваджуються інтенсивні методи навчання, що неминуче спонукає до пошуку нових та ефективних способів і форм педагогічного контролю. Особливо важливо це для клінічних кафедр, якісне вивчення дисциплін на яких є запорукою успішної діяльності лікаря.

Цілісну систему контролю формують іспити, заліки, підсумкові модульні контролю, усне опитування (співбесіда), реферати, колоквиуми, семінари, лабораторні й контрольні роботи. Кожна з форм має свої особливості. Уміле поєднання різних видів контролю – показник організації навчального процесу в ЗВО й один із важливих показників педагогічної кваліфікації викладача.

Поточний контроль знань традиційно відбувається в процесі практичних занять шляхом постійного спостереження викладача за роботою студентів, у формі усного опитування, оцінювання самостійної роботи біля ліжка хворого. Треба постійно враховувати й оцінювати кожного студента. Ця форма контролю має велике організаційне значення. Але відомо, що з усієї отриманої в процесі навчання інформації залишається лише та, що знаходить постійне повторення, застосування на практиці й послідовне поглиблення. Отже, поточний контроль не є гарантом тривалого збереження знань і навичок, засвоєних на практичних заняттях.

Розглядаючи роль поточного контролю, не можна не торкнутися особистісних якостей викладача (досвід педагогічної роботи, вимогливість та ін.). Не може бути кінцевим арбітром оцінки якості освіти викладач, який проводить практичні заняття, оскільки не відкидається певна частка суб'єктивізму (викладач сам навчає і сам контролює).

Більше значення для об'єктивізації контролю знань має підсумковий контроль: іспити й заліки. Цей вид контролю може виконувати не лише контролюючі, а і навчальні й виховні функції, формувати цілісну систему знань, сприяти навичкам самоаналізу майбутніх фахівців.

Оптимальною в навчальному процесі може бути єдність поточного і підсумкового контролю. Базові принципи формування сучасної системи контролю якості освіти такі [1]:

- розробка і впровадження нових, нетрадиційних форм перевірки (тестування, кейс-методики, оцінка компетенцій);
- формування єдиної системи навчання, в якій взаємопов'язані цілі освітнього процесу, результати навчання і педагогічні методи контролю знань;
- формування чіткого уявлення про цілі навчання, орієнтовані на формування практичних професійних навичок і здатності до самоконтролю й самооцінки;
- відстеження динаміки засвоєння змістового матеріалу і вміння використовувати знання для продуктивної діяльності;
- створення постійно діючого зворотного зв'язку для забезпечення вдосконалення освітнього процесу.

Використання модульно-кредитної системи навчання і систематизована оцінка знань, умінь і навичок студен-

тів має низку позитивних сторін: формує навички самоконтролю і самооцінки в здобувачів освіти, сприяє здобуванню міцних знань, підвищує об'єктивність екзаменаційної оцінки. Хоча можна вказати і на деякі негативні моменти: втрачається системність у вивченні дисципліни в цілому, оскільки вона розбивається модулями на окремі змістові частини; виникають певні труднощі в розробці контрольних матеріалів.

Важливо те, що в оцінюванні навчальної дисципліни враховується поточна успішність студента. Це спонукає здобувачів освіти працювати постійно під час семестру, формуючи цілісну систему знань, змушує їх систематично і регулярно готуватися до занять.

Іспит є підсумковим контролем із метою оцінки знань і навичок їх застосування, з метою розуміння дисципліни. Розробка матеріалів для проведення контрольних заходів вимагає від викладача значних зусиль: необхідність чіткого формулювання питань, охоплення всього вивченого матеріалу, формування структури кожного білета з можливістю цілісного контролю навчальної дисципліни. Проте ці зусилля виправдовуються під час іспиту. Екзаменаційна оцінка має досить об'єктивно відображати рівень знань студента, але деякі оцінки можуть мати випадковий характер і не відображають реального стану знань студентів. Так, деякі студенти, в яких добре розвинена короткочасна оперативна пам'ять, за кілька днів «зубрять» матеріал і добре складають іспит. Слід зазначити, «штурмовий» метод підготовки до іспитів трапляється досить часто. Але такі «знання» короткочасні, «виживання» їх мізерне.

Одним із найпоширеніших методів об'єктивізації оцінки знань нині став тестовий контроль. Основні показники, що характеризують тест, – це валідність, об'єктивність, надійність і точність. Основне завдання тестування – отримання достовірних і об'єктивних результатів, які свідчать про якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу, з метою встановлення його відповідності вимогам вищівського і державного освітніх стандартів вищої професійної освіти [2].

Створення системи тестування і впровадження її в навчальний процес дозволяє вирішити такі завдання: організація регулярного моніторингу якості знань і вмінь студентів, забезпечення можливості перевірки знань студентів із використанням технічних засобів, можливість швидкого контролю знань у великій кількості студентів одночасно. Результати тестування – це не тільки об'єктивний показник рівня освоєння студентами частини дисципліни чи дисципліни в цілому, а і показник якості роботи викладача.

Разом із перевагами тестового контролю, на нашу думку, можна вказати і на його недоліки, насамперед на можливість випадкового вгадування правильної відповіді. Можливість угадування можна звузити, коли студенти виконують роботу із завданнями формату ліцензійного іспиту «Крок»: 1 відповідь із 5 варіантів або із завданнями, які передбачають вибір кількох варіантів правильних відповідей (2 із 5, 3 із 8 тощо). Тестові завдання саме такого типу використовуємо для підсумкового модульного контролю. Іншим суттєвим недоліком тестового контролю можна вважати списування. Лише правильно організована тестова перевірка дає змогу уникнути цього недоліку. Кожен студент має працювати з індивідуальним листом тестових завдань. Ідеальним є відсутність повторів завдань у варіантах або завдань в різних варіантах можуть бути однаковими, але розміщуватись у різній послідовності, а правильний варіант відповіді позначений різними буквами (цифрами). Ще одним недоліком тестів є обмеження мовного спілкування, оскільки студенти обмежуються лише розстановкою букв і цифр. У підготовці майбутніх лікарів надзвичайно важливий розвиток комунікативних навичок. Тому лише органічне поєднання усного опитування, тестового контролю, роботи біля ліжка хворого є запорукою якісного контролю студентів.

Важливою складовою системи контролю знань у вищій школі є самоконтроль, оскільки він забезпечує функціонування внутрішнього зворотного зв'язку в процесі навчання, одержання студентами інформації про повноту і якість вивчення навчального матеріалу, оцінку володіння практичними навичками, труднощі й недоліки, що виникли при підготовці. Самоперевірка має велике психологічне значення, спонукаючи студентів до навчання. За її допомогою студент реально переконається в тому, як він опанував навчальний матеріал, перевіряє правильність виконання завдань шляхом зворотних дій, оцінює практичне значення результатів виконаних завдань, вправ, дослідів і т.д. [3].

Отже, вдосконалення системи оцінки якості освіти й систематичний контроль знань і вмінь студентів є невід'ємною складовою підвищення якості навчання. Використання в педагогічній діяльності різних методів контролю знань, їх постійний аналіз і діагностика дозволяють впливати на студентів, мотивувати їх засвоювати нові знання, а отже, підвищувати їхню активність, самостійність і цілеспрямованість у процесі навчання.

Список використаної літератури

1. Ефремова Н. Ф. Компетенци в образовании: формирование и оценивание / Н. Ф. Ефремова. – М.: Национальное образование, 2012. – 416 с.
2. Колісник І. А. Тестовий контроль студентів: переваги і недоліки / І. А. Колісник // Український стоматологічний альманах. – 2017. – № 1. – С. 83-85.
3. Синоверська О. Б. Контроль знань студентів у науково-педагогічному процесі / О. Б. Синоверська // Медична освіта. – 2012. – №2 (18) – С. 113-115.